

Proposta d'estudi tipològic de les construccions en pedra seca

August Bernat i Josep M^o Soler

La "pedra seca" ha estat fins fa ben poc una gran desconeguda a casa nostra, tot i que paradoxalment és un element fonamental del nostre paisatge agrari. Deixant de banda els treballs de Joan Rubió Bellvé el 1914, Ramon Violant i Simorra l'any 1954(1) o Joan Bassegoda Nonell el 1976, fins a principis dels anys noranta ben poca cosa més s'havia publicat a Catalunya sobre la pedra en sec. El primer esdeveniment d'una certa rellevància va ésser el "Seminari Interregional de construcció en pedra seca", celebrat a Barcelona l'any 1990. A partir d'aquí es va anar desvetllant al nostre país, poc a poc, l'estudi sobre el món de la pedra en sec i dels paisatges marginats. Els darrers anys hem pogut assistir a un degoteig constant de nous estudis i publicacions, totes elles d'àmbit local, impulsades per associacions, centres d'estudi o particulars. Si el fet de disposar d'aquesta varietat de publicacions és per si mateix molt positiu, té el problema afegit de la diversitat de plantejaments, i de rigor a l'hora d'abordar l'estudi de les construccions en pedra seca. També cal afegir que molt sovint són publicacions de pocs exemplars i de distribució molt limitada, i per tant de difícil localització. La gran assignatura pendent és trencar el marc local, per aconseguir una visió global del territori que ens permeti treure'n conclusions més generals.

Josep M^o Soler i August Bernat en la presentació de la comunicació.

Un dels aspectes que més han cridat l'atenció a tots els que treballem en l'estudi d'aquestes construccions és la varietat de formes i estructures que poden presentar les construccions en pedra seca, enriquida per una gran diversitat de varietats locals. Per poder abordar una primera fase d'estudi que abasti la globalitat del territori català, ens cal primer disposar d'informació suficient i detallada sobre cada una de les comarques catalanes. Actualment disposem de documentació força abundant sobre alguna comarca, i en contrast hi ha uns buits importants de bona part del territori.

Els objectius

Amb proposta que presentem tot seguit volem crear una xarxa de "treballadors" arreu del territori català, o almenys en un primer moment allà on sigui possible, que ens aportin dades sobre les varietats locals de les construccions en pedra seca. Els objectius d'aquest treball són:

- Establir una fitxa model d'estudi de les construccions, amb uns elements bàsics que permetin fer comparacions i extreure'n conclusions.

Foto: J. Villaplana.

Foto: J. Villaplana.

- No es pretén establir una classificació tipològica única, perquè l'estudi és un exercici d'abstracció que a partir de les mateixes dades es poden arribar a conclusions diferents.
- L'objectiu és reunir un "corpus" de dades suficients, recollides amb criteris homogenis, que permetin un estudi global de les tipologies de construccions en p.s a Catalunya.
- La recollida de dades es limitarà només a un estudi tipològic i per tant les dades recollides només faran referència a la tipologia.

Objecte de l'estudi

El primer pas és definir quin és l'àmbit d'actuació d'aquest mapa tí-

pològic. Jo proposo en un primer pas limitar-ho a les construccions, amb l'estructura aixecada en pedra seca i cobertes amb cúpula o volta de pedra, en les seves múltiples variants, destinades a aixopluc temporal o estacional. També inclourem d'altres tipus de coberta si a criteri del responsable del municipi és prou significatiu.

Àmbit de l'estudi

Aquest estudi pretén abastar tot el territori català, a partir del treball de cada municipi. Creiem que el municipi és l'àmbit d'estudi més adequat tant per la seva extensió, com per les particularitats que s'hi poden recollir.

Per a cada municipi definirem una

mostra significativa de les construccions en pedra seca. Aquesta mostra es definirà a partir d'una aproximació estadística del nombre de construccions estimada.

- 0 a 50 - S'estudiaran 20 exemplars.
- 50 a 100 - S'estudiaran 25 exemplars.
- 100 a 200 - S'estudiaran 30 exemplars.
- 200 a 400 - S'estudiaran 35 exemplars.
- 400 a ... - S'estudiaran 40 exemplars.

Aquests exemplars s'hauran de localitzar en punts diferents de cada municipi per tal que sigui una mostra representativa.

Procés d'estudi

- Definir una fitxa comú per recollir les dades.
- Definir un responsable de recollir les dades a cada municipi on sigui possible.
- Establir la mostra de construccions que estudiarem a cada municipi.
- Un cop completada la mostra, a partir de les dades recollides, es confeccionarà la fitxa resum de cada municipi. En aquesta fitxa resum s'hi especificaran la mostra realitzada, i els resultats obtinguts.
- Totes les fitxes es centralitzaran en un sòl centre i estaran a disposició de tots els col·laboradors.

Notes

1 BASSEGODA NONELL, Joan, "Las barracas de viña", Separata de la revista Sant Jorge. Ed. diputación de Barcelona (1976)

RUBIÓ VELLVÉ, Joan, "Construccions de pedra en sec", Anuario de la asociación de arquitectos de Cataluña, 1914.

VIOLANT I SIMORRA, Ramon, "Las barracas de viña de pared en seco del Pla de Bages", Estudios geográficos, 1954.

Josep Mª Soler i Bonet
August Bernat Constantí

